

KASIM AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Aralık 2021

Özet

Tüketici fiyatları Kasım ayında yüzde 3,51 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,42 puan yükselişle yüzde 21,31 olmuştur. Enflasyondaki yükselişe en belirgin katkı enerji grubundan gelmiştir. Uluslararası enerji fiyatlarında bu dönemde bir miktar gevşeme görülürken Türk lirasındaki görünümle başta akaryakıt, tüp gaz ve kömür olmak üzere yurt içi enerji fiyatları artış kaydetmiştir. Enflasyondaki yükselişte öne çıkan bir diğer grup hizmet sektörü olurken, bu grupta lokanta-otel grubu fiyatlarındaki hızlanma belirgin olmuştur. Taze meyve ve sebze dışı gıda enflasyonundaki seyir yemek hizmetleri enflasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Kasım ayında küresel gıda ve tarımsal emtia fiyatlarındaki yükseliş eğilimi tahıllar öncülüğünde sürmüş, bu gelişmenin olumsuz yansımalarına karşın, taze meyve ve sebze enflasyonundaki görünüm ve baz etkisiyle gıda yıllık enflasyonu sınırlı bir oranda gerilemiştir. Temel mal fiyatlarındaki aylık artış hızlanırken, bir önceki yılın aynı dönemdeki yüksek artış nedeniyle bu grupta yıllık enflasyon görece yatay seyretmiştir. Bu dönemde emtia fiyatlarında süregelen olumsuz seyir, tedarik zincirlerinde artarak devam eden aksamalar ve Türk lirasındaki gelişmelerle birlikte üretici fiyatlarında enerji ve ara malları başta olmak üzere genele yayılan artışlar görülmüştür. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonları ve ana eğilimleri yükselmiştir.

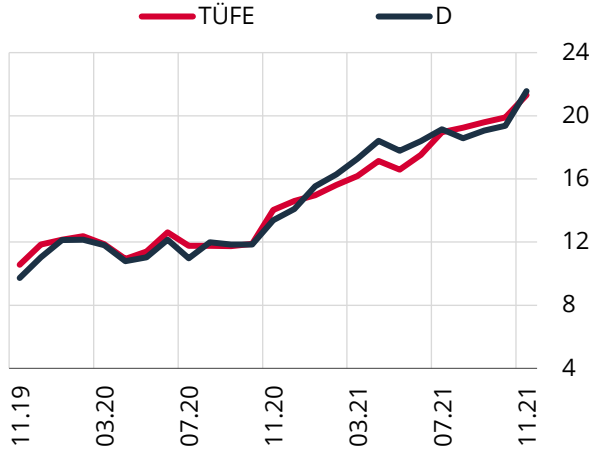
Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

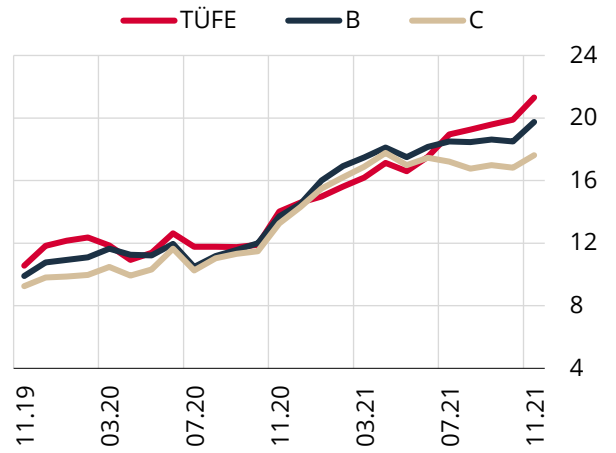
Kasım ayında tüketici fiyatları yüzde 3,51 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 1,42 puan artarak yüzde 21,31 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 1,25 ve 0,80 puan artarak yüzde 19,75 ve yüzde 17,62 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre enerji (0,73 puan), hizmet (0,30 puan), alkol-tütün-altın (0,15 puan), gıda (0,13 puan) ve temel mal (0,11 puan) gruplarının katkıları artmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

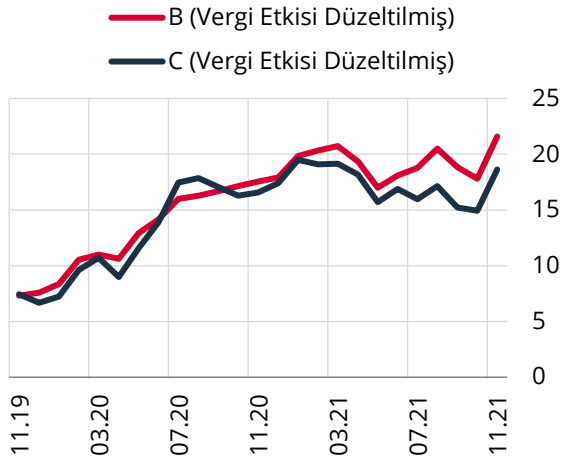

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

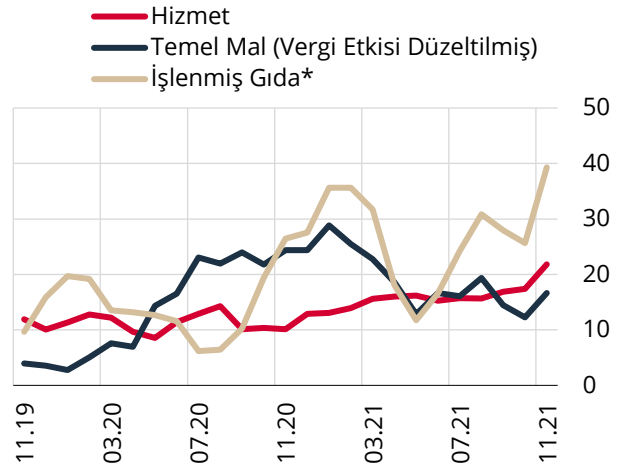

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimlerinde artış izlenmiştir (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi işlenmiş gıda ve hizmet gruplarında daha belirgin olmak üzere, çekirdek göstergeleri oluşturan ana bileşenlerde yükselmiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

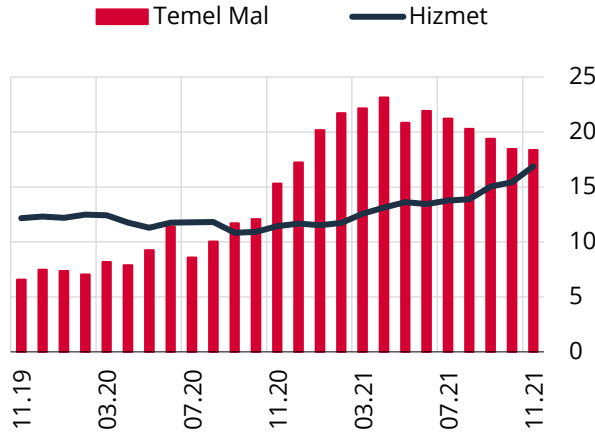

* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

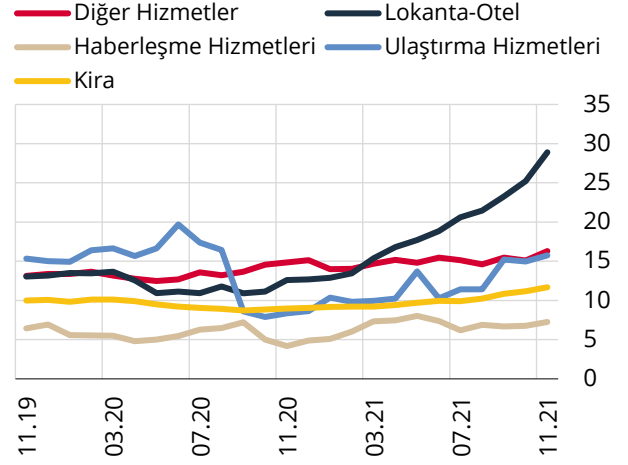
Hizmet fiyatları Kasım ayında yüzde 1,88 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 1,45 puan artarak yüzde 16,88 olmuştur (Grafik 5). Yıllık enflasyon, lokanta-otelde belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 6). Lokanta-otelde yıllık enflasyon Kasım ayında yüzde 28,90 seviyesine ulaşmış ve alt grubun hizmet enflasyonu üzerindeki olumsuz etkisi belirginleşmiştir. Bu gelişmede, ekmek-tahıl ürünleri ile et ve et ürünleri gibi gıda fiyatlarındaki görünümle birlikte yemek hizmetleri fiyatlarındaki artış (yüzde 4,24)

öne çıkarken, konaklama hizmetleri fiyatlarında da yükseliş (yüzde 2,43) eğilimi sürmüştür. Diğer hizmetler grubunda ise sigorta hizmetlerinin yanı sıra kura duyarlılığı yüksek olan bakım ve onarım hizmetlerinde yüksek fiyat artışları gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış verilerle incelendiğinde, kira enflasyonundaki yükseliş eğiliminin Kasım ayında da sürdüğü izlenmiştir.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

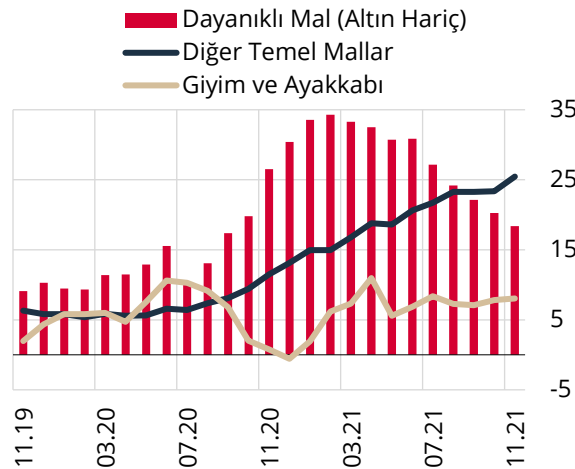

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

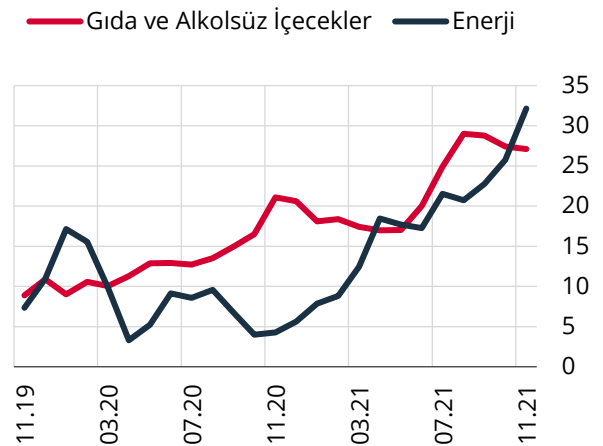

Temel mal yıllık enflasyonu Kasım ayında 0,10 puan gerileyerek yüzde 18,36 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon dayanıklı mal grubunda gerilerken, giyim ve ayakkabı ile diğer temel mallar gruplarında artış göstermiştir (Grafik 7). Türk lirasındaki gelişmelere bağlı olarak yüksek aylık fiyat artışı gözlenen dayanıklı mal grubunda, bir önceki yılın aynı dönemindeki yüksek baz sebebiyle yıllık enflasyon gerilemiştir. Dayanıklı mal fiyatları bu dönemde yüzde 4,06 oranında artmış, bu gelişmede otomobil (yüzde 5,21), mobilya (yüzde 5,31) ve beyaz eşya (yüzde 2,40) fiyatlarındaki artışlar belirleyici olurken, diğer elektrikli ve elektriksiz aletlerdeki yükseliş yüzde 0,63 ile sınırlı kalmıştır. Diğer temel mallarda kur gelişmeleriyle birlikte fiyat artışları (konutun bakım onarımı, kişisel bakım ürünleri, ev ile ilgili temizlik malzemeleri ve ev içi tekstil ürünleri ön planda olmak üzere) grup geneline yayılarak devam etmiş ve grup aylık enflasyonu yüzde 4,27 olmuştur. Giyim ve ayakkabı fiyatları Kasım ayında yüzde 1,65 oranında yükselerek mevsimsel ortalamasının altında bir artış göstermiş, grup yıllık enflasyonu yataya yakın bir seyir izlemiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

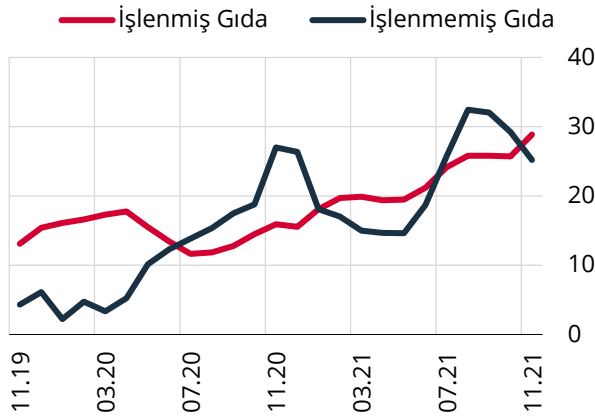

Enerji fiyatları Kasım ayında yüzde 5,95 oranında artmıştır (Tablo 1). Bu dönemde uluslararası enerji fiyatları ılımlı seyrederken, Türk lirasındaki görünümle birlikte katı yakıt (yüzde 14,25), tüp gaz (yüzde 13,96) ve

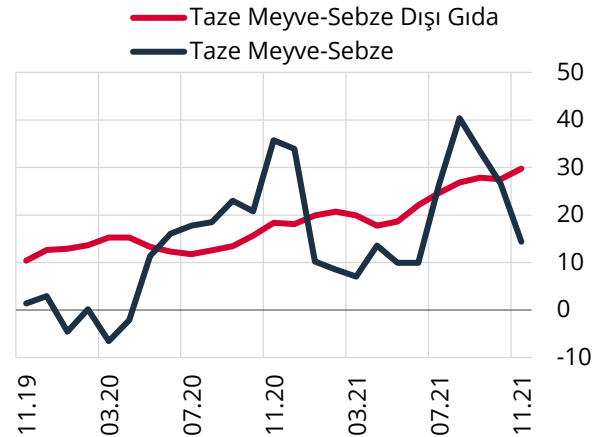
akaryakıt (yüzde 12,34) gruplarında yüksek aylık artışlar kaydedilmiştir. Böylece, yıllık enerji enflasyonu Kasım ayında 6,38 puan yükselerek yüzde 32,14 olmuştur (Grafik 8).

Gıda ve alkolsüz içecekler fiyatları Kasım ayında yüzde 3,92 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu bir önceki yıldaki yüksek bazın da etkisiyle 0,30 puan gerileyerek yüzde 27,11 ile yüksek seyrini korumuştur (Grafik 8 ve Tablo 2). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 3,98 puan düşüşle yüzde 25,22'ye gerilerken, işlenmiş gıda grubunda 3,15 puan artışla yüzde 28,86'ya yükselmiştir (Grafik 9). İşlenmemiş gıda enflasyonundaki gerilemede temelde taze meyve-sebze fiyatları etkili olurken, mevsimsellikten arındırılmış veriler Eylül ayından bu yana taze meyve-sebze grubunda gözlenen düzeltmenin sebze kaynaklı olarak bu dönemde de devam ettiğine işaret etmiştir (Grafik 10). Bu dönemde, diğer işlenmemiş gıda grubu genelinde fiyatlar önemli ölçüde yükselirken (yüzde 5,47); et, yumurta, patates, kuruyemiş ve bakliyat fiyatlarındaki artışlar öne çıkmıştır. Bu gelişmelerde tarımsal kuraklık, kur gelişmeleri ve girdi maliyetleri etkili olmaya devam etmiştir. İşlenmiş gıdada aylık fiyat artışı hızlanırken (yüzde 4,83); bu dönemde genele yayılan yüksek artışlar görülmekle birlikte özellikle tarımsal kuraklık ve uluslararası tahıl fiyatlarında gözlenen olumsuz seyir ile kur gelişmelerinin yansımalarının hissedildiği ekmek ve tahıllar grubundaki aylık yükseliş (yüzde 7,20) dikkat çekmiştir. Ayrıca, kırmızı et fiyatlarındaki artışların etkilerinin izlendiği işlenmiş et ürünleri, uluslararası yağ fiyatlarının etkilerinin görüldüğü katı-sıvı yağlar ile şeker ve şekerle bağlantılı ürün grupları öne çıkmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, taze meyve ve sebze dışı gıda grubunda yıllık enflasyon 2,23 puan yükselerek yüzde 29,76'ya ulaşmıştır (Grafik 10).

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

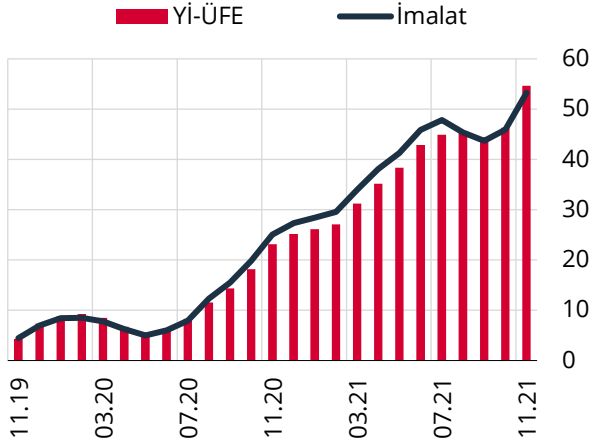
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Kasım ayında yüzde 9,99 oranında artmış, yıllık enflasyon 8,31 puan yükselişle yüzde 54,62 olmuştur (Grafik 11 ve Tablo 3). Alt gruplar geneline yayılan yüksek fiyat artışlarında Türk lirasındaki gelişmeler ve tarımsal ürünler başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki yüksek seyir belirleyici olmaya devam ederken, tedarik zincirindeki aksamalar tekrar belirginleşmiştir. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının eğilimi önemli ölçüde yükselmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

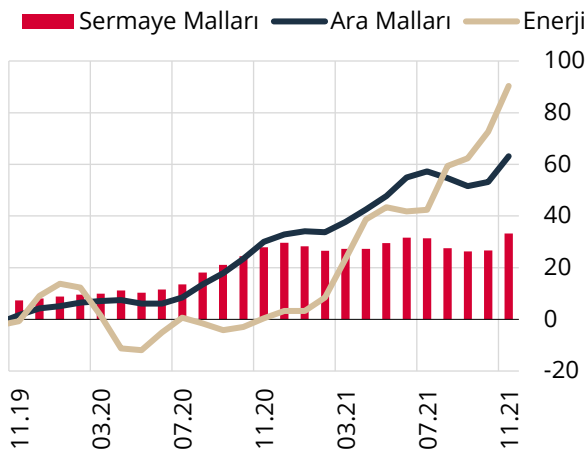

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

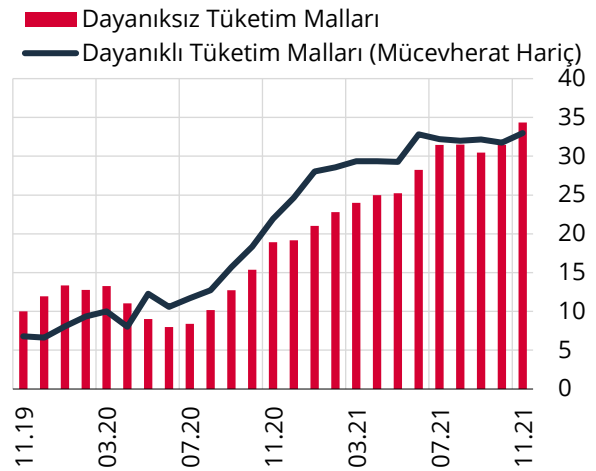

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon enerji ve ara mallarında daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiştir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). En belirgin artış yüzde 13,33 ile enerji grubunda gerçekleşmiş, bu gelişmede elektrik enerjisinin üretim ve dağıtım, rafine edilmiş petrol ürünleri, gaz imalatı ve kömür imalatı öne çıkmıştır. Aylık yüzde 11,55 oranında yükselen ara malları fiyatlarında demir-çelik ile diğer metaller, tekstil iplik ve elyafı, kimyasal ve plastik ürünler dikkat çekerken, diğer alt kalemlerde de belirgin artışlar izlenmiştir. Sermaye mallarındaki fiyat artışında (yüzde 7,91) ise metal yapı ürünleri, motorlu kara taşıtları ile bunların parça ve aksesuarları ve makineler ön plana çıkmıştır. Dayanıklı tüketim malları fiyatları mobilya, mücevherat ve ev aletleri öncülüğünde yükselirken, dayanıksız tüketim mallarındaki artışta et ürünleri, tekstil ürünleri, katı-sıvı yağlar ile diğer gıda ürünleri belirleyici olmuştur. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerinde üretici fiyatları kaynaklı baskılar sürmektedir.

Grafik 13: Enerji, Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Kas.21	Kas.20	Kas.21	Kas.20
TÜFE	3,51	2,30	21,31	14,03
1. Mallar	4,10	3,02	22,98	15,14
Enerji	5,95	0,84	32,14	4,28
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	3,92	4,16	27,11	21,08
İşlenmemiş Gıda	2,93	6,21	25,22	27,02
Taze Meyve-Sebze	-1,91	8,58	14,42	35,72
Diğer İşlenmemiş	5,47	4,94	31,25	22,56
İşlenmiş Gıda	4,83	2,26	28,86	15,92
Ekmek ve Tahıllar	7,20	3,32	29,94	19,30
Diğer İşlenmiş	3,54	1,67	28,27	14,08
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,53	2,97	16,93	15,19
Temel Mallar	3,67	3,76	18,36	15,32
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	4,06	5,68	18,40	26,50
Giyim ve Ayakkabı (*)	1,65	1,46	8,04	0,76
Diğer Temel Mallar	4,27	2,52	25,45	11,46
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,03	0,00	7,91	0,67
Altın	17,27	0,80	28,57	71,46
2. Hizmetler	1,88	0,62	16,88	11,42
Kira	1,18	0,71	11,68	8,96
Lokanta ve Oteller	4,10	1,13	28,90	12,59
Ulaştırma Hizmetleri	0,61	-0,06	15,73	8,38
Haberleşme Hizmetleri	0,57	0,12	7,26	4,18
Diğer Hizmetler	1,54	0,50	16,30	14,86
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,22	2,14	19,75	13,72
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	2,81	2,12	17,62	13,26
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,80	1,93	21,56	13,38
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	4,05	2,72	22,48	15,91

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Kasım 2021		Kasım 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	3,51	21,31	2,30	14,03
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	25,94	3,92	27,11	4,16	21,08
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,88	0,03	7,91	0,00	0,67
Giyim ve Ayakkabı	5,87	1,70	8,33	1,46	0,99
Konut	15,36	3,12	23,78	1,05	9,12
Ev Eşyası	8,64	3,44	25,14	1,69	14,22
Sağlık	3,25	0,88	17,29	0,80	16,25
Ulaştırma	15,49	6,31	22,74	4,51	18,67
Haberleşme	4,64	0,58	5,77	0,12	5,19
Eğlence ve Kültür	3,01	2,29	13,96	1,53	10,24
Eğitim	2,28	0,08	17,04	-0,19	7,00
Lokanta ve Oteller	5,91	4,10	28,90	1,13	12,59
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,73	5,36	18,36	1,14	29,42

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Kasım 2021		Kasım 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	9,99	54,62	4,08	23,11
Madencilik	3,51	11,64	44,53	2,15	19,63
İmalat	87,27	9,55	53,24	4,33	25,04
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	9,36	49,43	4,29	26,35
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	9,16	44,16	3,82	23,47
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,38	14,33	72,42	1,69	0,58
Su Temini	0,85	1,00	33,08	0,49	12,83
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Mali		11,55	63,12	4,77	30,07
Dayanıklı Tüketim Malları		5,15	32,17	2,74	25,84
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		4,00	32,98	3,05	21,94
Dayanısız Tüketim Malları		6,43	34,33	4,17	18,90
Sermaye Mali		7,91	33,30	2,58	27,85
Enerji		13,33	90,34	2,79	0,36

Kaynak: TÜİK.